İSLÂM'DA İBADET KAVRAMI VE NAMAZ

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذٖى خَلَقَكُمْ وَالَّذٖينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَۙ.

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet ediniz. Umulur ki, korunmuş olursunuz"[62]

İbadet bizi yaratan ve pek çok Iütuflarda bulunan Allah Teâlâ'ya bir teşekkürdür. İnsan, iyiliklerini gördüğü kimselere karşı daima kendisini borçlu görür ve her vesile ile bu borcunu –gördüğü iyiliğe karşılık vermek sûretiyle– ödemek ister ve bundan haz da duyar. Halbuki insanın bu konuda en çok minnet duyması Iâzım gelen, hiç şüphe yok ki, Yüce Allah'tır. Çünkü insan, O yüce yaratıcının sayısız nimetlerine erişmiş olarak dünyaya gelmiştir. Allah Teâlâ onu en güzel sûrette yaratmış ve evrende olan her şeyi onun emrine vermiştir. Yeri ve gökleri ve bunlarda olan her şeyi insana hizmet için varetmiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur.

اَللّٰهُ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَخْرَجَ بِهٖ مِنَ

62 Bakara, 2/21.

الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِاَمْرِهٖۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ
الْاَنْهَارَۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَٓائِبَيْنِۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَۚ وَاٰتٰيكُمْ
مِنْ كُلِّ مَا سَاَلْتُمُوهُۜ وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَاۜ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ.

"Gökleri ve yeri yaratan, gökten suyu indirip onunla rızık olarak size her türlü meyveler çıkaran, izniyle denizde yüzüp gitmeleri için gemileri emrinize veren, nehirleri de size akıtan ancak Allah'tır. Adetleri üzere seyreden güneşi ve ayı size faydalı kılan, geceyi ve gündüzü istifadenize veren yine Allah'tır. O, size istediğiniz her şeyden verdi. Eğer Allah'ın nimetini sayacak olursanız sayamazsınız. Doğrusu insan çok zâlim, çok nankördür."[63]

Allah Teâla, kendisine bu kadar nimetleri verdiği insan, O'na hamdetmek ve şükretmek durumundadır. İşte buna ibadet diyoruz.

Evet, hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ın, insanların ibadetine de ihtiyacı yoktur. Aksine buna muhtaç olan insandır. Çünkü ibadetler her şeyden önce insan hayatını disiplin altına alır. İnsanın belli zamanlarda yerine getirmekle yükümlü olduğu ibadetler, insanı başı boşluktan ve sorumsuzluktan kurtarır. Her işinde Allah'ın gözetim ve denetimini gönlünde duymasını sağlar. Sorumluluk duygusu böylece gelişen insanın toplum içindeki davranışları ve olaylar karşısındaki tavırları ölçülü olur.

Diğer taraftan ibadetler, insanın ruhî ve manevî terbiyesine de hizmet eder. Başkalarına karşı kötü duygu ve düşüncelerden arınmasını sağlar. Başkalarıyla olan ilişkilerinde haksızlıklardan sakınmasına yardımcı olur.

İbadet, Allah'ın, insanlar üzerindeki hakkıdır. Nitekim Peygamberimiz Muâz b. Cebel'e (Allah ondan razı olusun):

يَا مُعَاذُ اَتَدْرِي مَا حَقُّ اللّٰهِ عَلَى الْعِبَادِ؟ قَالَ اَللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَعْلَمُ. قَالَ: اَنْ
يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا. قَالَ اَتَدْرِي مَا حَقُّهُمْ عَلَيْهِ اِذَا فَعَلُوا ذٰلِكَ فَقَالَ
اَللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَعْلَمُ. قَالَ اَنْ لَا يُعَذِّبَهُمْ.

63 İbrahim, 14/32-34.

–Muaz! Allah'ın kulları üzerindeki hakkı nedir, bilir misin? dedi Muâz:

–Allah ve Rasûlü daha iyi bilir, diye cevap verdi. Peygamberimiz:

–Allah'a ibâdet etmeleri ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır. buyurdu.

Sonra Peygamberimiz tekrar sordu.

–Allah'a ibadet ettikleri takdirde, kulların Allah üzerindeki hakkı nedir, bilir misin? dedi.

Muâz'ın

– Allah ve Rasûlü daha iyi bilir, demesi üzerine Peygamberimiz:

–"Onlara azab etmemektir",[64] buyurdu.

İbadet, Allah'ın insanlar üzerindeki hakkı olduğu içindir ki, Allah'tan başkasına –kim olursa olsun– ibadet edilmez. Allah'tan başkasına ibadet etmek veya Allah'a yapılan ibadete başkasını ortak kılmak, en büyük günah sayılmış, bundan tövbe etmedikçe Allah Teâlâ'ın bu günahı bağışlamayacağı Kur'an-ı kerim'de bildirilmiştir.

İbadetle, erginlik çağına gelmiş aklı başında Müslüman olan kadın ve erkekler yükümlüdür. Bu yükümlülük, ölünceye kadar devam eder. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَق۪ينُ.

"Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et"[65] buyurulmuştur.

İbadetlerin içerisinde namaz, başta gelir.

İslâm'da beş temel ibadet vardır. Bunlardan birisi namazdır.

Namazın Arapçası "salât"tır "salât"ın sözlük anlamı dua demektir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

وَصَلِّ عَلَيْهِمْؕ اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَهُمْؕ.

64 Müslim, "İman", 12.
65 Hicr, 15/99.

“Onlara salât et (yani dua et) çünkü senin salâtın (yani duan) onlar için sukûnettir.”[66] buyurulmuştur ki, buradaki “salât” dua anlamındadır.

“Peygamberimize salât ve selâm olsun” dediğimiz zaman da bu manayı anlarız.

Dindeki anlamı ise, Peygamberimizin öğrettiği şekilde “Allahü Ekber” sözü ile başlayıp selâm ile biten özel fiil ve sözlerden ibaret olan bir ibadetin adıdır.

Namaz farzdır. Allah’ın kesin emridir. Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyurulmuştur.

وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ.

“Namazı kılın zekatı verin.”[67]

اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا.

“Şüphesiz namaz, müminler üzerine vakitli olarak farz kılınmıştır.”[68]

وَمَآ اُمِرُوٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ
وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ.

“Onlar, dini sadece Allah’a hâlis kılarak, Allah’ı birleyerek, ancak Allah’a ibadet etmekle, namazı kılmakla ve zekâtı vermekle emrolunmuşlardır. İşte dosdoğru din budur.”[69]

Peygamberimiz de konu ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

بُنِيَ اْلاِسْلَامُ عَلٰى خَمْسٍ شَهَادَةِ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ
وَاِقَامِ الصَّلَاةِ وَاِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ.

66 Tevbe, 9/103.
67 Bakara, 2/110
68 Nisa, 4/103.
69 Beyyine, 98/5.

"İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka tanrı olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna şehadet etmek,namaz kılmak, haccetmek ve Ramazan orucunu tutmaktır."[70]

Beş vakit namaz, Peygamberimize peygamberlik geldikten yaklaşık 11,5 yıl sonra Mirac'da farz olmuştur. Namaz, erginlik çağına gelen ve aklı başında olan her kadın ve erkek Müslümana farzdır.

Erginlik çağına gelmemiş olan çocuklara namaz farz değil ise de, yedi yaşından itibaren namaza başlatılmaları, alışkanlık kazanmaları açısından yararlı olur.

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur.

مُرُوا اَوْلاَدَكُمْ بِالصَّلاَةِ لِسَبْعٍ

"Çocuklarınıza yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmalarını öğütleyin"[71]

Böylece çocuklar, erginlik çağına gelip namaz kendilerine farz olunca, namaza karşı yabancılık çekmiş olmazlar.

Namaz, Allah'a karşı yapılması gereken kulluk görevlerinin en önemlisidir. Çünkü Allah, imandan sonra namazdan daha üstün bir ibadeti emretmemiştir. Namaz, Kur'an-ı Kerim'in pek çok yerinde ,çeşitli vesilelerle geçmektedir. Namaz, kalp, söz ve beden ile yapılan ibadetleri bir araya toplamış bulunmaktadır.

Namazın insan için pek çok yararları vardır. Çünkü Allah Teâlâ, bizlere yararı olmayan birşeyi emretmemiştir. Zira, Allah Teâlâ hiç bir şeye muhtaç değildir. İhtiyacı olan biziz, yapılmasını istediği her şeyde bizler için pek çok yararlar vardır. Kısaca namazın bazı yararlarına işaret edelim.

1. Namaz Allah'ı Hatırlatır

İnsan, başkasına el avuç açmadan muhtaç olmadan yaşamak için çalışmak zorundadır. Kendisini çalışmaya veren kimse ise çoğu zaman ölümü ve ölüm ötesindeki hesabı unutur. Bu yüzden heran günah işleyebilir ve günah işle-

70 Buhârî, "İman", 2; Müslim, "İman", 5.
71 Ebû Dâvud, "Salât", 26.

meyi âdet haline getirebilir. Bunun en güzel örneği, kumarbazlar ile zevk ve eğlenceye aşırı düşkün olanlardır. Bunlar, kumar oynamaktan, içki içmekten, zevk ve eğlenceden baka bir şey düşünmezler. Ne ölümü, ne ahireti ve ne de ahiretteki hesabı hiç hatırlamazlar. Hiç ölmeyeceklerini ve dünyanın sona ermeyeceğini sanırlar. Derken ölüm gelip çatar ve bunları hazırlıksız olarak yakalar. Pişman olurlar ama bu pişmanlık bir fayda vermez.

İşte “Beni anmak için namazı dosdoğru kıl”[72] âyeti, namazın bu hikmetine işaret etmektedir.

Hiç şüphe yok ki namaz, Cenab-ı Hakk’ı anmak için kılınır. Bu, yalnız namazın değil, diğer ibadetlerin de esasını teşkil eder. Daha doğrusu hangi sûret ve biçimde olursa olsun, Allah’ı anmak, gerçek ibadettir. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de:

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَث۪يرًاۙ

“Ey müminler, Allah’ı çokça anın, O’nu sabah akşam tesbih edin”[73] buyurulmuştur.

Allah’a saygı duyan müminlerin niteliklerinden söz edilirken;

اَلَّذ۪ينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ ف۪ي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًاۚ سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

“Onlar ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken Allah’ı anarlar ve ‘Rabbimiz, sen bunu’ (gökleri ve yeri) boşuna yaratmadın, seni tesbih ederiz, bizi cehennem azabından koru”[74] derler.

رِجَالٌۙ لَا تُلْه۪يهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ.

“O adamlar ki, ne ticaret ne de alış-veriş onları Allah’ı anmaktan alıkoyamaz.”[75]

72 Tâhâ, 20/14.
73 Ahzab, 33/41-42.
74 Al-i İmran, 3/191.
75 Nûr, 24/37.

Peygamberimizin şu Hadis-i Şerifi de Allah'ı anmanın en büyük ibadet olduğunu göstermektedir.

اَلاَ اُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ اَعْمَالِكُمْ وَاَرْضَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ وَ اَرْفَعِهَا فِى دَرَجَاتِكُمْ
وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ اِعْطَاءِ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ وَمِنْ اَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا اَعْنَاقَهُمْ
وَيَضْرِبُوا اَعْنَاقَكُمْ. قَالُوا: وَمَا ذَاكَ؟ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ: ذِكْرُ اللّٰهِ.

"Ben size yaptıklarınızın en iyisini, Allah katında en çok razı olunan, derecelerinizi en çok yükselten, altın ve gümüşü (Allah yolunda) vermekten daha hayırlı olan ve düşmanlarınızla karşılaşıp da sizin onların boyunlarını vurmanızdan ve onların da sizi şehit etmelerinden daha faziletli bir işi haber veriyim mi? buyurmuş, ashabın:

Bu hangi iştir? demeleri üzerine, Peygamberimiz:

–Allah'ı anmaktır", cevabını vermişlerdir.[76]

Görülüyor ki, bütün ibadetlerden maksat, Allah'ı anmaktır. Allah'ı anmanın en güzel şekli ise namazdır.

Diğer taraftan insana Allah'ı unutturacak şeylere karşı en çok koruyucu bir siper de yine namazdır. Çünkü belli aralıklarla Allah'ı hatırlayan kimse kötü duygu taşıyamaz. Başkalarına hile ve haksızlık düşünemez. Bir gün, yaptığı her şeyin hesabını Allah'a vereceğini düşünerek ölçülü hareket eder. Böylece namaz insan ruhu üzerinde daha etkili, nefsin heva ve hevesine yönelmesine daha çok engel ve her işte dürüstlüğe daha çok özendiricidir.

Kur'an-ı Kerim'de de şöyle buyurulmuştur.

اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِۜ

"Muhakkak ki namaz, hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar."[77]

Hiç şüphe yok namazdaki belli hareketler; oturmak, kalkmak, alnı ye-

76 İbn Mâce, "Edeb", 53.
77 Ankebût, 29/45.

re koymak,tekbir ve tehlil getirmek, namazın amacını gerçekleştirmeye yetmez. Bunlar namaz için gerekli olmakla beraber, gerçek namazın bunlardan ibaret olduğu söylenemez. Gerçek namaz,ruhu önce Allah'a karşı boyun eğme, yüce yaratıcının huzurunda benliğini silme sonra da Hak ile ilgilenmeye engel her türlü endişe ve kuşkudan sıyrılmadır. Bunun için; Kur'an okuyarak, dua ederek, tekbir ve tehlil getirerek dilini,diğer organlarını meşgul etmek,namaz kılana gereklidir. Bütün bunlarla birlikte Kâinatı yaratan ve yöneten yüce yaratıcının huzurunda bulunduğunu hatırdan çıkarmamasıdır. Bunun içindir ki, namaz kılan, namaz esnasında kimse ile konuşmayacağı gibi namazın rükûn ve adâbı dışında her hangi namaza aykırı bir harekette de bulunmayacaktır.

2. Namaz Dinin Direğidir

İslâm dinini bir binaya benzetecek olursak, namaz da bu binayı ayakta tutan direk demek olur. Binanın ayakta durması direklerle mümkün olduğu gibi dini ayakta tutan da namaz olmuş olur. Bu bakımdan namaz, din binasının en önemli unsurlarından birini oluşturur. Bu unsurun yokluğu bina için büyük bir eksiklik olduğunda şüphe yoktur. Bunun içindir ki, Peygamberimiz'in yaptığı son tavsiyelerinden birisi namaz olmuştur.

3. Namaz Erişilen Nimetlere Karşı Allah'a Bir Teşekkürdür

İnsan, Allah Teâlâ'nın en değerli yaratığıdır. Allah Teâlâ insanı en güzel şekilde yaratmıştır. Ona, iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan, faydalı olanı zararlı olandan ayırdedecek akıl vermiştir. Evreni ve evrende olan her şeyi insan için var etmiş ve onun hizmetine vermiştir.

Allah Teâlâ'nın verdiği sayılamayacak nimetlere karşılık insan, O yüce yaratıcıya teşekkür etmek durumundadır. Bu teşekkür, dil ile olabileceği gibi en güzeli ibadetle olanıdır. İbadetlerin en mükemmeli ise namazdır.

Peygamberimiz, farz namazlardan başka nafile namaz da kılardı. Çoğu kere geceleri kalkar nafile olarak namaz kılardı. Kendisine:

–Ey Allah'ın Resûlü, geçmiş ve gelecek günahlarınızı Cenab-ı Hak bağışladığı halde namaz için bu kadar yorulmanızın sebebi nedir? diye sorulduğu zaman, Peygamberimiz:

–Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı? şeklindeki cevabı namazın

hikmetini en güzel şekilde açıklamaktadır. Eğer insan, Allah'ın verdiği nimetlere –O'na ibadet ederek– şükredecek olursa Allah Teâlâ verdiği nimetleri artıracağını va'detmektedir.

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ

"Eğer şükrederseniz, elbette (nimetlerimi) artıracağım"[78]

Esasen nankörlük çirkin bir huydur, eriştiği nimetlerin kadrini bilmeyen ve o nimetleri kendisine verene saygı duymayan kimseyi Allah da sevmez, insanlar da sevmezler. Bu kimse bu kötü huyu sebebiyle daha çok nimetlerden mahrum kalır.

İşte namaz, insanın böyle çirkin bir huydan arınmasına yardımcı olur.

4. Namaz Vaktin Kıymetini Öğretir

Namazlar için belirli vakitler vardır. Namazlar bu vakitlerde kılınır. İlerde bu konuda bilgi verilecektir. Peygamberimiz, namazın vaktinde kılınmasına büyük önem verirdi. Bir yolculukta Ashap yorulmuş, bir yerde konaklayıp dinlenmek istemişlerdi. Peygamberimiz, yolculuk şartlarında bile namazı düşünmüş ve:

–Korkarım uyuyakalıp namazı kaçırırsınız, buyurmuştu. Peygamberimizin müezzini Hz. Bilâl.

–Ben sizi uyandırırım, deyince, bu güvence üzerine hep beraber istirahata çekilmişlerdi. Ancak onlar gibi Hz. Bilâl da uyuya kalmış, uyandıklarında güneşin doğduğunu ve sabah namazının vaktini kaçırdıklarını görmüşler, üzülmüşlerdi. Peygamberimiz, kendilerini uyaracağını söyleyen Hz. Bilâl'a:

–Bilâl, verdiğin söz ne oldu? buyurmuş. ona üzüntülerini bildirmişti.[79]

Peygamberimizin hiç kimseye beddua etme adeti yoktu. Çünkü O, âlemlere rahmet olarak gönderilmişti. Ancak, Hendek savaşında bir ikindi namazını vaktinde kılma imkânı bulamadığı için kendisine bu fırsatı vermeyen düşmanlarına beddua etmiş:

78 İbrahim, 14/7.
79 Buhârî, "Mevakıtu's-Salât", 35.

شَغَلُونَا عَنْ صَلاَةِ الْوُسْطٰى حَتّٰى اٰبَتِ الشَّمْسُ مَلاَءَ اللّٰهُ قُبُورَهُمْ نَارًا.

"Güneş batıncaya kadar, bizi ikindi namazını vaktinde kılmaktan alıkoydular. Allah onların kabirlerini ateşle doldursun"[80] buyurmuş, namazın vaktinde kılınmasının önemine dikkat çekmişti.

Peygamberimize, hangi ibadetin daha üstün olduğu sorulduğunda:

اَلصَّلاَةُ لِوَقْتِهَا

–"Vaktinde kılınan namazdır."[81] buyurmuştur. Namazı vaktinde kılmanın önemini kavrayan kimse, bunu günlük çalışma hayatına da aktaracak ve her işi vaktinde yapmaya özen gösterecektir. Meşhur bir ata sözümüz var: "Vakit, nakittir" Gerçekten vakit çok kıymetlidir. İnsan her şeyi vakit ve zaman içerisinde kazanır. Nakit ile vakit kazanılmaz. Geçmiş bir zamanı geri getirmek için dünyaları verseniz, geçen zaman geçmiştir, artık geri gelmez.

İşte namaz, insan hayatı için vaktin ne kadar önemli olduğunu öğretir ve her şeyi zamanında ve vaktinde yapma alışkanlığı kazandırır.

5. Namaz İnsanların Eşit Olduğunu Hatırlatır

İnsanlar eşit haklara sahip olarak doğarlar. Sosyal ve ekonomik durumları farklı olsa da Allah katında aralarında bir fark yoktur. Ancak görevlerini yapanlarla yapmayanlar elbette eşit değildir. Suçlu ile suçsuzun eşit olacağını kimse söyleyemez.

Namaz; zengini fakiri, âmiri memuru ve her seviyedeki insanı camide yanyana getirir ve insan olarak Allah katında eşit olduklarını, aralarında insan olmak bakımından bir fark olmadığını öğretir.

6. Namaz Müminin Mîracıdır

Bilindiği üzere mîrac, Peygamberimizin, hiçbir peygambere nasip olmayan, yüce makamlara yükselmesi ve Allah'ın yüce katına kabul buyurul-

80 Müslim, "Mesacid", 36.
81 Buhârî, "Mevakıtu's-Salât", 55; Müslim, "İman", 36.

masıdır. Bu kabulde Peygamberimiz Allah'a hamd ile söze başlamış, sözle, bedenle ve mal ile yapılan ibadetlerin hepsinin Allah'a mahsus olduğunu ifade etmiştir. Allah Teâlâ Peygamberinin bu hamdine karşılık vermiş: "Selâm sana ey peygamber, Allah'ın rahmet ve bereketi üzerine olsun" buyurmuştur. Bunun üzerine Peygamberimiz, Cenab-ı Hakk'ın rahmet ve bereketinin yalnız kendisine değil, bütün peygamberlerle, meleklere ve Allah'ın iyi kullarına da ulaşması için; "Allah'ın selâmı bize ve Allah'ın iyi kulları üzerine olsun" diyerek Allah'ın rahmetini genelleştirmiştir. Buna şahit olan melekler de.

"Eşhedü en lâilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve rasülüh" demişler. Allah'tan başka ilâh olmadığını ve Muhammed'in O'nun kulu ve peygamberi olduğuna tanıklık etmişlerdir.

İşte mümin namazda her iki rek'at başında oturduğunda, sanki mîrac ederek Allah'ın yüce katına kabul buyurulmuş gibi teşehhüt okuyor. Böylece namaz müminin mîracı olmuş oluyor.

Bu duygu ile kılınan namaz adeta insanın dünya ile irtibatını keserek, onu yüce makamlara yükseltir.

7. Namaz Sağlığı Olumlu Şekilde Etkiler

İslâm dini temizliğe büyük önem vermiş, namazın sahih olabilmesi için beden, elbise ve namaz kılınacak yerin temiz olmasını şart koşmuştur.

Namaz kılacak kimsenin abdest alması gereklidir, farzdır. Abdest almak ise günde birkaç kez temizlenmek demektir.

Temizlik ise sağlıktır, pek çok hastalıkların sağlık kurallarına uymamaktan meydana geldiği, sağlık kurallarından birinin de temizlik olduğu bilinmektedir.

İlerde abdestten söz edilirken bu konu daha geniş bir şekilde ele alınacaktır.

8. Kıyamet Günü İlk Soru Namazdan

İnsanlar öldükten sonra dirilecekler ve Allah'ın huzurunda dünyada yaptıklarının hesabını vereceklerdir. O gün ibadetlerden ilk sorgulama namazdan olacaktır. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurmuştur;

اِنَّ اَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلاَتُهُ فَاِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ اَفْلَحَ وَاَنْجَحَ وَاِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ...

"Kulun kıyamet gününde, hesabı ilk önce sorulacak ameli namazdır. Eğer namazı dürüst çıkarsa kurtulmuş ve kazanmıştır. Eğer namazı düzgün çıkmazsa kaybetmiştir."[82]

Hesap gününde insanın, ilk önce namazdan sorguya çekilmesi, namazın ibadetler arasındaki önemini göstermektedir. Esasen günde beş defa insanın, Mevlânın huzuruna çıkmasına vesile olan bir ibadetle hiç bir şeyin mukayese edilemeyeceği açıktır.

9. Namaz Günahlara Kefarettir.

Namaz öyle faziletli bir ibadettir ki, iki namaz arasında işlenen günahların silinmesine vesile olur.

Peygamberimiz buyuruyor:

اَلصَّلاةُ الْخَمْسُ والْجُمُعَةُ اِلَى الْجُمُعَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا لَمْ تُغْشَ الْكَبَائِرُ.

"Beş vakit namaz ve Cuma namazı, namaz vakitleri ve iki Cuma arasında işlenen küçük günahların –büyük günahlar işlenmedikçe– keffaretidir."[83]

Çünkü Allah'ın emrini yerine getiren kimseden Allah razı olur. Allah kimden razı olursa onun günahlarını bağışlar ve onu cennetine kor.

Peygamberimiz şöyle buyuruyor;

خَمْسُ صَلَوَاتٍ اِفْتَرَضَهُنَّ اللّٰهُ تَعَالَى: مَنْ اَحْسَنَ وُضُوءَهُنَّ وَ صَلاَّهُنَّ لِوَقْتِهِنَّ وَاَتَمَّ رُكُوعَهُنَّ وَ خُشُوعَهُنَّ كَانَ لَهُ عَلَى اللّٰهِ عَهْدٌ اَنْ يَغْفِرَ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلَيْسَ لَهُ عَلَى اللّٰهِ عَهْدٌ اِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ وَاِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ.

82 Tirmizî, "Salât", 305.
83 Müslim, "Tahare", 5.

"Beş Vakit namazı Allah Teâlâ (kullarına) farz kılmıştır. Her kim bu beş vakit namazın abdestini güzel alır ve belirlenmiş vakitlerinde onları kılar, rukûlerini, secdelerini ve huşûlarını tam olarak yaparsa, Allah Teâlâ'nın o kimseyi affedeceğine dair sözü vardır. Kim böyle yapmazsa Allah Teâlâ'nın o kimse hakkında verilmiş bir sözü yoktur, dilerse onu bağışlar dilerse ona azab eder."[84]

İnsanın Cennet'e girmesine vesile olan ibadetlerin başında namazın geldiğinde şüphe yoktur.

Ebû Hureyre (ra.) diyor ki,

–Birisi Peygamberimize gelerek;

–Ey Allah'ın Resûlü, bana bir amel söyle ki, onu yaptığımda cennet'e gireyim, demiş; Peygamberimiz :

تَعْبُدُ اللّٰهَ وَلا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ وَتُؤَدِّى الزَّكَاةَ
الْمَفْرُوضَةَ وَتَصُومُ رَمَضَانَ. قَالَ: وَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ لَا اَزِيدُ عَلٰى هذا شَيْئًا
اَبَدًا وَلَا اَنْقُصُ مِنْهُ: فَلَمَّا وَلّٰى قَالَ النَّبِيُّ (ص): مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَنْظُرَ اِلى رَجُلٍ
مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ اِلَى هذَا.

"Allah'a ibadet eder, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın; farz olan namazı kılar, farz olan zekâtı verir ve Ramazanda oruç tutarsın," buyurdu Adam:

–Ruhumu kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, bunları yapar, başka bir şey ilâve etmem, dedi. Ve dönüp gitti. Bunun üzerine Peygamberimiz:

–"Cennetlik bir adama bakarak mutlu olmak isteyen kimse bu adama baksın"[85] buyurdu.

Sonuç olarak, namaz, Allah'ın kesin emridir ve farzdır. İbadetlerin başıdır. Namazdan daha faziletli bir ibadet yoktur. Namazın bu ve daha pek çok faydaları vardır.

84 Ebû Dâvud, "Salat", 9; İbn Mâce, "Salat", 94.
85 Buhârî, "Zekât", 1; Müslim, "İman", 4.

Namaz, faydalarından dolayı değil, Allah'ın emri olduğu için kılınır. Zaten Allah Teâlâ faydası olmayan bir şeyi emretmez. Allah'ın her emrindeki fayda, insanla ilgilidir. Çünkü Allah her şeyden müstağnidir, hiçbir şeye muhtaç değildir. Hatta hiç kimse Allah'a ibadet etmese O'nun kemal sıfatlarına bir eksiklik gelmez. Başka bir ifade ile ibadetten yararlanan insanın kendisidir. Yaptığı iyi şey onun lehine, yaptığı kötü şey de aleyhinedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de;

لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْۜ

"Herkesin kazandığı, ya kendi lehinedir, yahut aleyhinedir."[86]

10. Namazı Kılmamak Büyük Günahtır.

Namazın, Allah'ın kesin emri olduğunu yukarıda anlatmıştık. Bir kimse farz olduğuna inandığı halde namazı kılmazsa büyük günah işlemiş ve Allah'ın azabını haketmiş olur.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّاۙ

"Onların peşinden öyle bir nesil geldi ki bunlar namazı bıraktılar; nefislerinin arzularına uydular. Bu yüzden ilerde azgınlıklarının cezasını çekeceklerdir."[87]

Kıyamet günü, cehennemliklere, Cehennem'e girmenize sebep nedir, diye sorulduğunda, onların; "Biz namaz kılanlardan değildik, düşkünü yedirmezdik, boş şeylere dalanlarla dalar giderdik ceza gününü yalanlardık" diyecekleri Kur'an-ı Kerim'de haber verilmektedir.[88]

Namaz kılmayanın azap edilmeyi hakettiğine göre, namaz kılmamanın büyük günahlardan olduğu anlaşılmış oluyor.

86 Bakara, 2/286.
87 Meryem, 19/59.
88 Müddessir, 74/42-46.

Namaz Vakitleri

Farz olan namazlar için belirlenmiş vakitler vardır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur.

اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنٖينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا.

"Şüphesiz namaz, müminler üzerine belirli vakitlerde farz kılınmıştır."[89]

Günde; sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı olmak üzere beş farz namaz vardır. Her namazın; belirli olan vaktinde kılınması şarttır. Namazın beş vakit ile takdir edilmesi akıl ile bilinen hikmetler açısından şöyle izah edilmiştir.

Hayatın akışında her şey beş aşama geçirir.

Birincisi, ortaya çıkma aşamasıdır. Örnek olarak insanı ele alalım, doğar, gelişir ve büyür. Bu süreye "büyüme çağı" denir.

İkinci aşama, duraklama devridir ki, bu sürede artma ve eksilme olmaz, olduğu gibi kalır. Bu süreye de "Gençlik çağı" denir.

Üçüncü aşama, "Olgunluk çağı"dır. Bu sürede insanda gizli bir noksanlık yüz göstermeye başlar.

Dördüncü aşama, "Yaşlılık çağı"dır ki, insanda bu çağda bir takım noksanlıklar ortaya çıkmaya başlar ve ölünceye kadar gider.

Beşinci aşama, insan öldükten sonra izleri bir süre daha devam eder, daha sonra bu izler de yok olur, ortada adı ve izi kalmaz.

İşte evrende bu beş aşama gerek insan ve gerekse diğer canlı ve bitkilerin hepsi için geçerlidir.

Doğuşuna ve batışına göre güneş de bu beş aşama ile ilgilidir. Doğduğu zaman ki hali, insanın doğduğu zamanki halini andırır. Yavaş yavaş yükselir, ışığı kuvvetlenir, ısısı artar ve nihayet göğün ortasına gelir ve burada kısa da olsa bir duraklama anı geçirir. Sonra inmeye başlar ve hissedilmeyen eksilmelerle yavaş yavaş ikindiye kadar gider. Sonra eksiklikleri gözle görülür hale gelir, ışığı ve ısısı azalır ve hızla batmaya yönelir. Battığında

---

89 Nisa, 4/103.

batı ufkunda şafak adı verilen bazı izleri kalır, sonra bu da kaybolur ve evrende sanki güneş yokmuş gibi bir hale gelir.

Herkesin açıkça görebileceği bu durumlar, Allah'tan başka hiçbir gücün hâkim olmayacağı garip işlerden olduğu için yüce Allah bu beş halden her birini bir ilâhi emrin belirtisi kılar her birinde bir namaz farz kılmış ve bu beş vakit namazı her günkü değişimleri belirtip gösteren bir takvim gibi görevleri düzene koyan vakti ve zamanı belli bir farz yapmıştır. Bunun içindir ki, müminlerin namazları ne kadar düzenli olursa, durumları da o oranda düzenli olur.

Namaz, hem bir intizam sağlama yolu, hem de rahatlama amacıyla yapılan bir şükran borcudur. Korku halinde kılınırsa umudu, güven halinde kılınırsa neşe ve isteği artırır. (Hak Dini Kur'an Dili, Nisa Süresi 103'üncü âyetin tefsiri)

Hulâsa, namaz, insan için bir temizlik, günahlardan arınma ve huzur kaynağıdır. Bu ibadet sayesinde insan, kendisini yaratan ve üstün yeteneklerle donatan yüce yaratıcıyı unutmaz, O'na olan sevgi ve saygısını ve şükran duygularını ifade imkânı bulur, insan için bundan daha büyük mutluluk olur mu?

Bunun içindir ki, Sevgili Peygamberimiz dünya hayatına vedâ ederken namaza dikkat çekmiş ve Allah hakkı olarak en son onu tavsiye etmiştir.